

مراکش، سرزمین کاشت شاهدانه

گزاره

بهار ۱۳۹۷

۱۶

گزاره

مقدمه

مغرب یا مراکش کشوری واقع در شمال غربی آفریقا است. سهولت در کاشت و مشخصات زمینگانی مساعد، فقر شایع و سود سرشار حاصل از کشت گیاه شاهدانه از جمله دلایلی هستند که کشاورزان این کشور را ترغیب به این امر می‌کند و پای کشت غیرقانونی ماریجوانا را به زندگی کشاورزان و مردم عادی باز کرده‌است. گزارش‌های بین‌المللی حکایت از روند صعودی تولید این ماده در کشور مراکش دارند. کشت شاهدانه به‌ویژه در میان کشاورزان شمال این کشور طرفداران بسیاری دارد و به‌رغم تلاش‌های مستمر مقامات مراکش برای مقابله با کشت شاهدانه، گزارش دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل ۲۰۱۵، این کشور را به‌عنوان یکی از سه کشور بزرگ تولیدکننده صمغ حشیش در کنار کشورهای افغانستان و لبنان در جهان برمی‌شمرد.

رازهای قاچاق مواد مخدر بین کشور مراکش و اسپانیا

اغلب گزارش‌ها و بررسی‌های آماری حاکی از آن است که بازار مواد مخدر در کشور مراکش بسیار پر رونق است. یکی از دلایل کلیدی برای رونق و رواج حشیش در این کشور را می‌توان به موضوع همسایگی جغرافیایی با اسپانیا مرتبط دانست، که پس از ترانزیت ۱۳ کیلومتری از تنگه موسوم به جبل‌الطارق به اسپانیا قاچاق می‌شود. به بیان دیگر، مراکش دروازه ورود حشیش به بازار اروپاست.

بنابر مقاله روزنامه «الموندو» اسپانیا و برخی گزارش‌های روزنامه «اخبارالیوم» پیرامون ترندهای رایج برای قاچاق و ترانزیت مواد مخدر، معلوم شده‌است که ترانزیت حشیش از سواحل شمالی مراکش به اسپانیا توسط هواپیماهای گردشگری یا بال‌گردهای کوچک با خلبان‌های حرفه‌ای که اکثراً تبعه اروپای شرقی یا از آمریکای لاتین هستند صورت می‌گیرد. به استناد اطلاعات منتشرشده در این روزنامه اسپانیایی، این هلیکوپترها از نوع Robinson R۴۴ ساخت انگلیس، BO۱۰۵ ساخت آلمان یا Alouette ساخت فرانسه می‌باشند. شایان ذکر است، پرواز این هواپیماها در مسیر بین مراکش و جزیره‌های اسپانیا با محموله یک تن حشیش حدوداً دو ساعت زمان می‌برد. رئیس پلیس مبارزه با مواد مخدر اسپانیا، «ارنستو سیگورو» می‌گوید باندهای قاچاق مواد مخدر به‌منظور فاش‌نشدن فعالیت‌های قاچاق از مسیر هوایی، قطعات این بالگردها را به‌صورت یدکی و جداگانه از کشورهای مختلف خریداری نموده و توسط برخی مهندسان و تکنسین‌ها مونتاژ می‌کنند.

رونق قاچاق حشیش و اقدامات مقابله‌ای

ایالات متحده آمریکا بارها به دولت مراکش درباره رواج و افزایش قاچاق حشیش نگرانی خود را اعلام کرده و نسبت به استفاده از روش‌های پیشرفته در انتقال مواد مخدر میان این کشور و اروپا هشدار داده‌است. برخی رسانه‌های ملی در پایتخت این کشور، رباط، گزارش‌هایی مبنی بر همدستی تعدادی از مسئولان و نیروهای پلیس با باندهای قاچاق مواد مخدر منتشر کردند. به‌عنوان مثال، فرمانده گارد ساحلی شهر طنجه با همکاری هفت نفر از نیروهای خود به اتهام مساعدت و همکاری با برخی باندهای قاچاق در انتقال مواد مخدر به اسپانیا به‌وسیله قایق‌های تندرو «زودیاک» دستگیر شده‌است.^۱

با توجه به رونق قاچاق حشیش در سال‌های اخیر به‌ویژه از مسیرهای دریایی به سواحل اسپانیا، شرکت سینمایی معروف «فوکس» نیز در همین راستا، فیلم پرهیجانی با محوریت فعالیت‌های مافیای قاچاق حشیش از سواحل کشور مراکش و از مسیر اسپانیا به سمت اروپا تهیه کرده‌است.^۲ دفتر ملی مبارزه با مواد مخدر اسپانیا از کشف یک شبکه ترانزیت حشیش در «قادس»^۳ و «مالاگا»^۴ که با استفاده از فناوری‌های نوین شناوری و غواصی اقدام به قاچاق می‌کردند خبر داد. در عملیات موسوم به «بیلوتا فاغاب» یک باند غواصی قاچاق حشیش منهدم و عوامل آن دستگیر شدند.^۵

1. <https://www.aljarida24.ma/p/societe/140723>

2. <http://www.achamalpress.com/archives/43891>

۳. شهری بندری در جنوب غربی اسپانیا

۴. مرکز استان مالاگا واقع در بخش خودمختار اندلس در سواحل جنوبی اسپانیا

5. <https://www.nador24.com/%D9%81%D9%8A%D8%AF%D9%8A%D9%88-%D8%AA%D9%88%D9%82%D9%8A%D9%81-%D8%B4%D8%A8%D9%83%D8%A9-%D9%84%D8%AA%D9%87%D8%B1%D9%8A%D8>

شایان ذکر است، احزاب سیاسی و مقامات دولت الجزایر بارها از ورود غیرقانونی مواد مخدر از مرزهای مراکش به این کشور انتقاد شدید کرده و مراکش را به مسموم‌سازی گسترده مردم الجزایر متهم کردند؛ همچنین دولت مراکش را به مسدودسازی مرزهای میان دو کشور تهدید کرده‌اند.

تلاش‌ها برای جرم‌زدایی کشت شاهدانه در مراکش

چالش‌های قانونی کردن کشت گیاه شاهدانه در کشور مراکش و جدال درباره این موضوع سابقه‌ای تاریخی دارد و به حدود یک قرن پیش بازمی‌گردد. در سال ۱۹۱۹ در دوران استعمار فرانسه، کشت شاهدانه، به شرط ابلاغ مسئولان و با قید مقداری معین، قانونی محسوب می‌شد. پس از استقلال مراکش از فرانسه، کشت شاهدانه غیرقانونی گردید و متخلفان تحت پیگرد شدید و مجازات سنگین قرار گرفتند.

قانونی کردن و جرم‌زدایی از کشت شاهدانه امروز در فضای سیاست‌گذاری از طرف دست‌اندرکاران و احزاب داخلی و هم از سوی برخی پژوهشگران مورد بحث و مناظره جدی قرار گرفته‌است. احزاب سیاسی مخالف دولت و سازمان‌های مردمی بسیاری در صدد ابطال و الغای تمام قوانین مربوط به جرم‌انگاری کشت شاهدانه در مراکش هستند.

برخی موافقان قانونی‌سازی کشت شاهدانه مدعی‌اند که این محصول در گسترش و رشد اقتصاد کشور مراکش بسیار حائز اهمیت است و همچنین هزاران کشاورز مشغول به زراعت در این حوزه از هراس مجازات و کیفر نجات خواهند یافت. منتقدان ضمن رد سیاست‌های جرم‌انگاری کشت شاهدانه به‌ویژه در مناطق شمالی کشور، در تأیید استدلال خود بحث معیشت مردم محروم این منطقه را مطرح می‌سازند و معتقدند در صورت جرم‌انگاری کشت شاهدانه، دولت موظف است معیشتی جایگزین برای سرپرستان خانوار و کشاورزان از طریق اجرای برنامه کشت/ محصول جایگزین ایجاد نماید و توسعه پایدار را تضمین کند.

رئیس پیشین دولت مراکش «عبدالله بن کیران» مخالفت جدی خود را با کشت قانونی شاهدانه به‌منظور تولید حشیش اعلام کرد و در پارلمان این کشور تأکید کرد، بر اساس مطالعه شیوع‌شناختی کشت گیاه شاهدانه^۶ در حال حاضر هیچ راه حلی برای کشاورزان مناطق شمالی این کشور وجود ندارد. به گفته نخست وزیر پیشین مراکش، تنها ۲ درصد از کل میزان کشت شاهدانه در مراکش در صنعت مجاز مورد استفاده قرار می‌گیرد و سازمان ملل به کشورهای امضا کننده کنوانسیون‌های مبارزه با مواد مخدر اجازه کشت شاهدانه نمی‌دهد.

به کارگیری قایق‌های تندرو گارد ساحلی در قاچاق مواد مخدر

۶. نام محلی این گیاه، کیف است.

در اعلامیه حزب «عدالت و توسعه» به رهبری بن کیران آمده است، تجارت مواد مخدر به هیچ دلیلی قابل قبول نیست و زمزمه‌های مبنی بر ایجاد شرایط قانونی برای کاشت شاهدانه و بهبود و گسترش شرایط زندگی مردم و کشاورزان روستاهای شمال کشور به‌ویژه «الریف و جباله» توجیه درستی نیست؛ زیرا قانونی کردن کشت شاهدانه تبعات و اثرات بسیار وخیمی بر آینده کشور دارد. احزاب اپوزیسیون و سازمان‌های موافق جرم‌زدایی کشت شاهدانه از جمله حزب لیبرال «اصالت و معاصره» معتقدند تنها در صورت ارائه برنامه‌های منسجم کشت و معیشت جایگزین از سوی دولت که بتواند حدود ۵۰ هزار کشاورز فقیر را زیر چتر حمایتی خود قرار دهد و سایه مجازات‌ها و محرومیت‌های سنگین را از این افراد بزداید می‌توان به سیاست‌های ممنوعیت کشت شاهدانه ادامه داد.

منابع رسمی دولتی در رباط خاطر نشان کردند، با همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) مساحت زیر کشت شاهدانه در شمال مراکش از ۱۳۴ هزار هکتار به ۴۷ هزار هکتار کاهش پیدا کرده است. این اقدامات قرار است تا تحقق کاهش کشت تا ۳۰ هزار هکتار ادامه پیدا کند.^۷

با توجه به تلاش‌های داخلی و خارجی در مبارزه با کشت شاهدانه در مراکش، بنابر گزارش‌های بین‌المللی و اداره مبارزه با مواد مخدر آمریکا تولید سالیانه مواد مخدر کشور مراکش بالغ بر ۲۰۰۰ تن می‌باشد که مقدار ۱۵۰۰ تن آن به کشورهای اروپایی صادر می‌گردد.

سازمان جهانی گمرک در گزارش‌های خود اعلام کرده است که از مجموع ۱۱۶ هزار تن کشفیات شاهدانه در جهان، ۶۵ درصد از این کشفیات از کشور مراکش نشأت گرفته است و انشعاب مرکزی ترانزیت این مواد از مرز اسپانیا است.^۸

بنابر آمار و ارقام منتشرشده از سوی وزارت کشور، در مراکش حدود ۹۰ هزار خانواده (به‌طور تقریبی ۷۰۰ هزار نفر) در شمال مراکش در منطقه‌ای موسوم به «الریف المغربی» زندگی می‌کنند که معاش آن‌ها از کشت گیاه شاهدانه تأمین می‌گردد. با استناد به بیانیه معاونت پیشگیری از وقوع جرم، که در ساختار قوه قضائیه کشور مراکش تعریف شده است، تعداد کشاورزان متهم با پرونده کشت غیرقانونی شاهدانه حدود ۴۸ هزار نفر است. گفتنی است احزاب مخالف در تلاش هستند با تصویب طرح عفو عام در پارلمان، متهمان را از هرگونه محکومیت کیفری معاف کنند.

طبق قوانین جاری، کشت شاهدانه از سوی کشاورزان در کشور مراکش به طور کلی ممنوع است و در صورت بروز هرگونه تخلف، با متخلفان قاطعانه و شدیداً برخورد می‌شود.

لایحه بحث‌برانگیز کیفرزدایی کشت شاهدانه در شمال این کشور به انتخابات پارلمانی کشور کشیده شده است. در شرایطی که پیش‌بینی‌های متعددی در مورد آزادسازی کشت شاهدانه به گوش می‌رسد، لیکن وضعیت وصف‌شده همچنان ادامه دارد و از سوی دیگر، قوانین شدید کیفری همچنان کشاورزان را مورد هدف قرار می‌دهد.

7. <https://arabi21.com/story/805313/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%BA%D8%B1%D8%A8>

8. <http://m.alyaoum24.com/531332.html>

مرکز تحقیقات، رهیافت ها و مطالعات بین المللی مواد مخدر

هم اندیشی جهانی راه برتر

Center for Universal Drug Researches Approaches & Studies (CUDRAS)

خیابان دکتر شریعتی، خواجه عبدالله انصاری نبش کوچه هشتم، پلاک ۹۸، واحد ۱۰

تلفن : ۲۲۸۷۶۹۸۲

کد پستی : ۱۶۶۱۶۶۵۷۰۱